

Ehdotus	A 1933/UVU
Käsittelijä	Kasvu ja kehitys Pohjolassa -valiokunta
Liitteet	Ei liitteitä

Mietintö, joka koskee jäsenehdotusta digitaalisesta syrjäytymisestä

Kasvu ja kehitys Pohjolassa -valiokunta ehdottaa, että Pohjoismaiden neuvosto päättää, ettei se jatka Pohjolan vihreän vasemmiston tekemän digitaalista syrjäytymistä koskevan jäsenehdotuksen käsittelyä.

Tausta

Osallistuminen digitaalisella aikakaudella
Digitalisaatio vaikuttaa meihin kaikkiin. Pohjoismaat ovat Euroopan johtavia maita digitalisaation näkökulmasta. Useimmilla pohjoismaalaisilla on hyvät digitaaliset perusvalmiudet. Pohjoismaiden asukkaat osaavat etsiä ja löytää digitaalista tietoa.

Digitaaliset valmiudet ovat edellytyksenä työelämään, koulutukseen ja yhteiskunnalliseen elämään osallistumiselle. Muutama esimerkki digitaalisista palveluista: hoidamme pankkiasioitamme, viestimme terveysviranomaisten ja muiden julkisten tahojen kanssa sekä ylläpidämme sosiaalisia suhteita.

Digitaalisessa osaamisessa kyse on digitaalisen teknologian hyödyntämisestä. Tekniikan muuttuminen ja digitalisaation lisääntyminen asettavat vaatimuksia osaamiselle, valmiuksille ja ymmärtämiselle. Taito käyttää tieto- ja viestintäteknikan välineitä, toimia yhdessä verkossa, ymmärtää ja käyttää verkkosivuja, ottaa käyttöön toimintoja eri verkkosivuilla ja kehittää digitaalista harkintakykyä ovat ratkaisevia digitaalisen arjen hallinnassa.

Digitalisaatiovauhdin kiihtyessä Pohjoismaissa kehityksestä putoamisen vaikutukset ovat kasvaneet.

Ketkä ovat jääneet digitalisaation ulkopuolelle?

Hiljattain julkaistu norjalainen tutkimus osoittaa, että digitaalinen syrjäytyminen koskee ennen kaikkea pienituloisia, iäkkäitä ja työelämän ulkopuolella olevia henkilöitä. On perusteltua uskoa, että tilanne on sama muissa Pohjoismaissa. Myös heikkonäköiset, sokeat ja toimintarajoitteiset henkilöt ovat erityisen alttiita syrjäytymiselle.

Miksi digitaalinen syrjäytyminen on yhteiskunnallinen ongelma?

Ero niiden välillä, joilla on digitaaliset taidot hallussa, ja niiden, jotka ovat jääneet digitaalisen yhteiskunnan ulkopuolelle, kasvaa. Hyvinvointivaltion julkisen tarjonnan on oltava kaikkien saatavilla. Asiasta tulee yhteiskunnallinen ongelma, kun julkiset palvelut, sosiaaliset tapahtumat ja demokraattinen osallistuminen yhteiskuntaan eivät enää ole kaikkien saavutettavissa.

On välttämätöntä osallistaa henkilöt, joilla on haasteita digitaalisten ratkaisujen hyödyntämisessä, niin että kaikilla on edelleen mahdollisuus käyttää tärkeitä alustoja ja palveluja, kuten viranomaisten, energialaitosten, pankkien ja vakuutusyhtiöiden sekä muiden vastaavien palveluja.

Digitalisaatio voi olla demokraattisen osallistumisen tiellä Kansalaisuus merkitsee sitä, että kaikkia asukkaita kohdellaan yhteiskunnan yhdenvertaisina jäseninä. Kaikilla on oltava yhdenvertainen pääsy hyvinvointipalveluihin ja yhdenvertaiset mahdollisuudet äänestää poliittisissa vaaleissa. Teknologia voi toisaalta edistää aikaisempaa useampien osallistumista demokraattisiin prosesseihin, mutta se voi myös johtaa siihen, että osa putoaa ulkopuolelle. Digitaalinen syrjäytyminen voi olla uhka sananvapaudelle. Julkinen keskustelu ja uutisvälitys tapahtuvat yhä enemmän verkossa.

Digitalisaatio on yhteiskuntakehityksen ja tehostamisen keskeinen osa kaikkialla Pohjoismaissa, ja meidän on varmistuttava siitä, ettemme luo uusia luokkaeroja niiden välillä, joilla on pääsy digitaalisiin palveluihin ja jotka osaavat niitä käyttää, ja niiden, jotka eivät tätä hallitse.

Haasteet ovat monimuotoisia kaikissa Pohjoismaissa, ja siksi valiokunta toivoo, että perustetaan digitaalisen osallistamisen pohjoismainen verkosto.

Valiokunnan näkemykset

Ehdotusta käsiteltiin ensimmäisen kerran valiokunnan Helsingin-kokouksessa 1. marraskuuta 2022.

Valiokunta päätti jatkaa ehdotuksen käsittelyä ja pyysi sihteeristöä laatimaan mietinnön ja sisällyttämään siihen valiokunnan kokouksessa sovitut muutokset (ehdotuksen että-lauseet 1 ja 2 poistetaan).

Valiokunta katsoi, että Pohjoismaiden ministerineuvosto on jo tehnyt ensimmäisessä että-lauseessa mainitun analyysin ja kartoituksen "Monitoring Digital inclusion in the Nordic Baltic region" (ks. <https://pub.norden.org/nord2022-007/>).

Sen vuoksi ministerineuvosto päätettiin pyytää valiokunnan kokoukseen selostamaan raportin päätelmiä. MR-Digital osallistui Reykjavikissa 14. maaliskuuta 2023 pidettyyn valiokuntakokoukseen, jossa se kertoi muun muassa raportista ja sen päätelmistä.

Toisessa että-lauseessa ehdotettiin Pohjoismaista toimintasuunnitelmaa, mutta valiokunta katsoi, että toimintasuunnitelmien laatimisen täytyy olla maiden oma asia.

Sen sijaan valiokunnan mielestä tulee perustaa pohjoismainen verkosto, jossa raportin ja kansallisten toimintasuunnitelmien tuottamaa tietoa voidaan käyttää osaamisen ja kokemusten vaihdon pohjana.

Pohjoismaiden ministerineuvoston digitalisaatiosektori kertoi Kasvu ja kehitys Pohjolassa -valiokunnan kokouksessa 5. syyskuuta, että digitaalisen osallistamisen pohjoismainen verkosto on perustettu ja aloittanut toimintansa kesäkuussa 2023. Tämän nojalla Kasvu ja kehitys Pohjolassa -valiokunta ehdottaa, ettei Pohjoismaiden neuvosto jatka Pohjolan vihreän vasemmiston jäsenehdotuksen käsittelyä.

Oslossa 31. lokakuuta 2023

Kjell-Arne Ottosson (KD)
Hans Christian Schmidt (V)
Mikael Lindholm (ÅC)
Markku Siponen (kesk.)
Solveig Vitanza (A)
Mats Wiking, (S)
Jani Kokko (sd.)
Malin Larsson (S)

Ann-Sofie Alm (M)
John E Weinerhall (M)
Liv Kari Eskeland (H)
Erling Eidesgaard (T)
Orrri Páll Jóhannsson (VG)
Ann-Christine From Utterstedt (SD)
Minna Reijonen (ps.)